HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

פרשת פר כהן משיח כתיבא ברישא [מ] והדר כתיבא פר העלם דבר של צבור. ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת דהיינו לפר כהן משיח למה ליה למיהדר וכתב כאשר ערף את פר הראשון: **וכפר בעדו.** והדר ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל: פר לעבודת כוכבים הוי עולה: **תפילת אל"ף.** למימרא דעולה קדמה: **למשפט כתיב ביה.** בפר לעבודת כוכבים דבתר כתיבה אזלינן ועולה ברישא כתיבא: **שעיר יחיד קודם לנכשם יחיד.** כגון שהיו שניים זה הביא כשבה וזה הביא שעירה: **שכן נתרבתה באליה.** דעז אינה טעונה אליה: **בגין יום.** בגלל יום. כגש גלל עומר וכבשים בגלל שתי הלחם: **מתני' עומדים בקלקלה.** האיש למשכב זכור [נ]: **גמ' אמו קודמת לזולת.** דאית לה זילותא טפי: **[אלא קודם למלך ישראל.** שאין כל ישראל ראוין לחכמה אבל מלך כל ישראל ראוין למלכות]: **מלך קודם לכהן גדול.** מדאמר מלך לכהן גדול קחו עמכם מעבדי אדוניכם [וע"כ אנפשיה קאמר] אלמא מלך עדיף: **אמרלנא.** שממונה על כולם ואין משיבין על דבריו: **גזבר.** הממונה על האוצרות שבמקדש: **איבעיא להו בענין טומאה.** ליטמא למת מצוה סגן ומשוח מלחמה אי זה מהם קודם: **להחיותו.** הוא קודם לסגן משוח לצבור צריכים לו למשוח מלחמה לצורך מלחמה טפי מסגן: **דכתיב ויבדל אהרן.** אלמא כהן עדיף מלוי: **[בכלל אחור.** כגון. לא מצא גם קללה לכיעין גדולה מזו שיהא עבד לאחיו מכלן שכל עבד הרי הוא בכלל אחור]: **הכל רוצין לישא גיורת.** שמתלצין לישא גיורת מלישא משוחררת: **משוחררת לא היפה בחזקת שמור.** דסתם שפחה מופקרת. לשון אחר גיורת בעיא לאיגיורי ומשמעת עצמה לפי שבדעתה להתגייר אבל שפחה אין בידה לשחרר עצמה ואינה משמעת עצמה: **מפני מה הכל מוצלין בעבריים.** כלומר מפני מה נתנה מפלה יתירה לעבריים שנרדפין תדיר תדיר: **אמר לפם מפני שסורן רע.** שיצר לבם רע הוא יותר מדאי. קורו של שלהם כדאמר (ב"מ דף נט:) בגר שסורו רע דהיינו יצר הרע שסר שלו רע הוא: **מאי היא.** היכי הוי סורן רע: **אמר רבא אפילו גוימי.** דלאו מאכל ולית בהו הנאה אפי' הכי גיילי להו: **גיילי.** נוסכין: **שופתא.**

פר כהן משוח ופר עדה כו': מנא הני מילי דת"ר [1] ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון מה ת"ל הראשון שיהא ראשון קודם לפר העדה בכל מעשיו ת"ר פר כהן משיח ופר העדה עומדים פר כהן משיח קודם לפר העדה בכל מעשיו הואיל ומשיח מכפר ועדה מתכפרת דין הוא שיקדים המכפר למתכפר וכן הוא אומר [2] וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל [א] פר העלם דבר של צבור קודם לפר של עבודת כוכבים מ"ט האי חטאת והאי עולה [ב] ותניא [3] והקריב את אשר לחטאת ראשונה מה ת"ל אם ללמד שתהא חטאת ראשונה הרי כבר נאמר ואת השני יעשה עולה כמשפט אלא [ג] זה בנה אב שיהו כל חטאות קודמות לעולות הבאים עמהם וקיי"ל [ד] דאפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה [ה] פר עבודת כוכבים קודם לשעיר עבודת כוכבים אמאי האי חטאת והאי עולה אמרי במערבא משמיה [ו] דרבא בר מרי חטאת עבודת כוכבים חסירא אל"ף [4] לחטת כתיב [ז] רבא אמר כמשפט כתיב ביה [ח] שעיר עבודת כוכבים קודם לשעיר נשיא מ"ט האי צבור והאי יחיד [ט] שעיר נשיא קודם לשעירת יחיד מ"ט האי מלך והאי הדיוט [י] שעירת יחיד קודמת לכבשת יחיד והא תניא כבשת יחיד קודמת לשעירת יחיד אמר אבי תנאי היא מר סבר שעירה עדיפא שכן נתרבתה אצל עבודת כוכבים ביחיד ומר סבר כבשה עדיפא שכן נתרבתה באליה [יא] עומר קודם לכבש הבא עמו [יב] שתי הלחם קודמים לכבשים הבאים עמהם [יג] זה הכלל דבר הבא בגין יום קודם לדבר הבא בגין לחם: **מתני'** [ט] [ב] האיש קודם לאשה להחיות ולהשב אבדה [5] והאשה קודמת לאיש לכסות [ג] ולהוציא מבית השבי [יד] בזמן ששניהם עומדים בקלקלה האיש קודם לאשה: **גמ'** ת"ר היה הוא ואביו ורבו בשבי [ד] הוא קודם לרבו [טו] ורבו קודם לאביו [יז] אמו קודמת לכולם חכם קודם למלך ישראל חכם שמת אין לנו כיוצא בו מלך ישראל שמת כל ישראל ראוים למלכות מלך קודם לכהן גדול שנאמר [5] ויאמר המלך (אליהם) [להם] קחו עמכם [יח] (או מ)עבדי אדוניכם וגו' כהן גדול קודם לנביא שנאמר [6] ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא הקדים צדוק לנתן ואומר [7] שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך וגו' יכול הדיוטות היו ת"ל כי אנשי מופת המה ואין מופת אלא נביא שנאמר [8] ונתן אליך אות או מופת [יט] משמוש בשמן המשחה קודם למרובה בגדים מרובה בגדים קודם למשיח שעבר מחמת קריו משיח שעבר מחמת קריו קודם לעבר מחמת מומו עבר מחמת מומו קודם למשוח מלחמה משוח מלחמה קודם לסגן סגן קודם לאמרכל מאי אמרכל אמר רב חסדא אמר כולא אמרכל קודם לגזבר גזבר קודם לראש משמר ראש משמר קודם לראש בית אב ראש בית אב קודם לכהן הדיוט [יט] איבעיא להו לענין טומאה סגן ומשוח מלחמה איזה מהם קודם אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן ת"ש דתניא סגן ומשוח מלחמה שהיו מהלכים בדרך ופגע בהם מת מצוה [כ] מוטב שיטמא משוח מלחמה ואל יטמא סגן שאם יארע בו פסול בכהן גדול נכנס הסגן ומשמש תחתיו והתניא משוח מלחמה קודם לסגן אמר רבינא כי תניא ההיא להחיותו: **מתני'** [יא] [ד] כהן קודם ללוי לוי לישראל ישראל לממזר וממזר לנתין ונתין לגר וגר לעבד משוחרר אימתי בזמן שכולם שוים אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ: **גמ'** כהן קודם ללוי שנאמר [9] (ו)בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן (להקריב) [להקדישו] קדש (ה)קדשים לוי קודם לישראל שנאמר [10] בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי [כא] (מתוך) וגו' ישראל קודם לממזר שזה מיוחס וזה אינו מיוחס ממזר קודם לנתין זה בא מטפה כשרה וזה בא מטפה פסולה נתין קודם לגר זה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה גר קודם לעבד משוחרר זה היה בכלל ארור וזה לא היה בכלל ארור: אימתי בזמן שכולן שוין כו': מה"מ א"ר אחא ברבי חנינא דאמר קרא [11] יקרה היא מפנינים [כב] מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים תניא רשב"י אומר בדין הוא שיקדים עבד משוחרר לגר שזה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה אלא זה היה בכלל [כג] ארור וזה לא היה בכלל ארור שאלו תלמידיו את רבי אלעזר ברבי צדוק מפני מה הכל רצין לישא גיורת ואין הכל רצין לישא משוחררת אמר להם זו היתה בכלל ארור וזו לא היתה בכלל ארור דבר אחר זו היתה בחזקת שמור וזו לא היתה בחזקת שמור שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מפני מה הכלב מכיר את קונו וחתול אינו מכיר את קונו אמר להם ומה האוכל ממה שעכבר אוכל משכח האוכל עכבר עצמו עאכ"ו שאלו תלמידיו את ר"א מפני מה הכל [כד] מושלים בעכברים מפני שסורן רע מאי היא רבא אמר אפילו גלימי גייצי רב

מסורת הש"ס

א) זבחים 5:, ב) שם. פסחים נט:, ג) ל"ל דדכתיב. יעב"ץ, ד) [בזבחים 5: איתא רבינא. ה) תמורות סז. ע"ש, ו) ל"ל אמ, ז) מיר מז: [ע"ש שיעוייש גדולים], ח) נזיר נט:, ט) לא מצא כתוב ועיין בב"ש, י) [שוטה ד:], כ) [כלומיר אחור כגון פרי נח ע פס"ח], ל) [בס"מ: תמולין], מ) [ויקרא ד:], נ) בע"י נוסף: והאמר לעות אלים קודם לאמש ואמרי' אין אמש אלים קודם לאמש ואמרי' אין נערב מתולמה דפגמיה דאיש נפש מאמש, ס) בס"מ: תמולין,

תורה אור השלם

1. והוציא את הפר אל מחוץ למחנה ושרף אתו באשר שרף את הפר הראשון חטאת הקהל הוא: ויקרא ד כא
2. וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל: ויקרא טז יז
3. והביא אתם אל הכהן והקריב את אשר לחטאת ראשונה ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל: ויקרא ה ח
4. והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעלה לריח ניחח ליי ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר עזים אחד לחטאת:
במדבר טו כד
5. ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אתו אל גחון:
מלכים א א לג
6. ומשח אתו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל ותקעתם בשופר ואמרתם יחי המלך שלמה: מלכים א א לד
7. שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך השבים לפניך כי אנשי מופת המה כי הנני מביא את עבדי צמח: זכריה ג ח
8. כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן אליך אות או מופת:
דברים י ב
9. בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים הוא ובניו עד עולם להקטיר לפני ייי לשרתו ולברך בשמו עד עולם: דברי הימים א כג יג
10. בעת ההוא הבדיל ייי את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ייי לעמד לפני ייי לשרתו ולברך בשמו עד היום הזה:
דברים י ח
11. יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה:
משלי ג טו

תוספות הרא"ש

מה"מ דת"ר ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון וה"ל למכתב כאשר שרף את פרו מה ת"ל הראשון [שיהא] ראשון (לכל העבודה) [לפר העדה] לכל מעשיו: דתנ' והקריב את אשר לחטאת ראשונה. בקרבן עולה ויורד בשמיעת קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו כתיב: אלא זה בנין אב שיהא חטאות קודמות לעולות הבאים עמהם: וקיי"ל דאפילו חטאת העוף קודמת לעולת הבהמה. ואע"ג דבהמה עדיפא דהוי מין זבח. דלהכי אהני קרא יתירא. דאי לחטאת בהמה הא לא צריך קרא דדם חטאת קודם לדם העולה שהוא מרצה. אלא לאשמעי' דאי מתרמי חטאת העוף דראובן ועולת בהמה דשמעון דקודמת חטאת העוף.

אבל בחד גברא לא משכחת דמייתו חטאת העוף ועולת בהמה: לחטת חסר כתיב. אלא למימר דמעלת חטאת זו חסירה ממעלת שאר חטאת: (דס"ש) [מ"ט] האי דיחיד והאי דצבור וצבור קודמין ליחיד אפי' הוא נשיא. והא דאמרי' בפ"ק דר"ה (דף ח: וש"נ) מלך וצבור מלך נכנס תחילה לדין התם שאני כדמפרש שעמא לאו אורח ארעא למיתב מלכא אבראי. ואב"א מקמי דלפרוש חרון אף: **ואומר שמע** נא יהושע הכהן הגדול. מאי דאומר וכ"ת שאני צדוק הכהן דהוה משמש באורים ותומים וה"ל כמו נביא כמו (במדבר כז) ולפני אלעזר [הכהן] יעמוד ושאל לו במשפט האורים (ותומים) ויהושע נביא היה ואפ"ה היה צריך לאלעזר. אבל כה"ג שאינו משמש באורים ותומים לא צדיך מנביא ת"ל שמע נא יהושע ובבית שני הוה וכבר פסקו אורים ותומים (קודם): משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים. וה"נ איתא במסכת נזיר ר"פ כהן גדול משוח בשמן המשחה ומרובה בגדים משוח בשמן המשחה פדיר אר בבא על כל המצות אבל מרובה בגדים לא. ת"מ שאירע טומאה לכהן משיח. אחר שגנו יאשיהו המלך המשחה (ואינו) [ומינו] מרובה בגדים לשמש תחתיו. ולא נחירא דא"כ ה"ל למכתב משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים קודם למשיח שעבר ועוד דהתם בנזיר ה"ל למימר משוח בשמן המשחה עדיף דחזי לעבודה ומרובה בגדים לא חזי לעבודה כדקאמר התם מרובה בגדים ומשיח שעבר מרובה בגדים עדיף דאילו מרובה בגדים עביד עבודה ואילו משיח שעבר לאו בר עבודה הוא דאינו ראוי לא לכה"ג ולא לכהן הדיוט. ופי' הרב ר' משה מאוברא דכגון [שגלה אר] שחלה כה"ג ואוקמו אחר תחתיו וכיון שמישש ימים רבים בכה"ג מסתמא אין מעבירין אותו אף כששב אר שנתרפא דדוקא באירע קרי שהשני אינו משמש אלא לפי שעה אחוד ראשון לעבודתו: **מרובה בגדים קודם** למשיח שעבר. כגון שאירע קרי לכה"ג קודם שגנו שמן המשחה ומשחו אחר תחתיו ומת כה"ג ומינו אחר תחתיו אחר שגנו שמן המשחה. ומה שלא מינו משוח שעבר (אע"פ) [אפשר] שהאחר נתחכם ונתעלה יותר או שמא ע"פ מלך מינוהו כמו שמצינו שהיו נתמנים עפ"י מלך בבית שם ברבוי דמים (יומא דף ח: יח. יבמות סא.): **אבעיא** להו לענין טומאה סגן ומשוח מלחמה איזו מהן קודם. הך בעיא איתא נמי בנזיר ברישא כ"ג ואין (וכתב) [כתוב] שם לענין טומאה. אלא סגן ומשוח מלחמה מאי. ומשום דקאי אמתניתין כה"ג ונזיר שהיו מהלכין בדרך דמצאו מת מצוה ר' אלעזר אומר טמא כה"ג ואל יטמא נזיר. וחכ"א טמא נזיר ואל יטמא כה"ג. ועל"י קאי הבע"י משוח מלחמה וסגן מאי. אבל הכא מתניתין בקדימה להחיותו איירי ומשום הכי הוצרך לפרש לענין מאי (והא דלא מבעיא) [ופשיטא] ליה לענין החיותו משוח מלחמה קודם לפי שהוא ראש ערכי מלחמה וחיי ישראל תלוין בו אבל לענין טומאה מספקא ליה אי סגן עדיף לפי שהוא מזומן לשמש תחת כה"ג:

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה ז:
נב ב מיי' שם הל' ו:
נג ג מיי' שם הל' ח:
נד ד ה ו ז מיי' שם הלכה ז:
נה ח ט י מיי' שם הל"ט:
נו כ טוש"ע יו"ד סי' רנב סעיף ח בהג"ה:
נז ל מיי' פ"ח מהל' מתנות עניים הל' טו סמג עשין קסב טוש"ע יו"ד סי' רנד סעיף ח:
נח מ נ מיי' וסמג שם טוש"ע יו"ד סי' רנב סעיף ח:
נט ס מיי' פי"ב מהל' אישות הלכה ט טור שו"ע יו"ד סי' רמב סעי' לה וסי' רנב ס"ע:
ס ע מיי' שם הלכה ב ופ"ה מהל' מ"ת הלכה ו סמג עשין יב טור שו"ע יו"ד סי' רמב סעיף לד וסי' רנב סעי"ע:
סא פ טור שו"ע יו"ד סי' רנב סעיף ט:
סב צ הכל במיי' פ"ד מהל' כלי מקדש הלכה יט:
סג ק מיי' פ"ג מהל' אבל הלכה ט:
סד ר מיי' פ"ח מהל' מתנות עניים הלכה י סמג עשין קסב טור שו"ע יו"ד סי' רנא סעיף ט בהגה"ה שם: [מיי' שם הל' יט ופ"ג מהל' תלמוד תורה הל' ג טוש"ע יו"ד סי' רמו סעי' טו בהגה"ה]:

מוסף רש"י

והקריב **את אשר לחטאת ראשונה.** בשמיעת הקול כתיב (בבחים צ:). **ואת השני.** בתגיה דהסולת קדש כתיב בשמיעת בטוי וממילא ידעינן דין דהאי שני עולה מעלת היחיד לשון (פסחים נט:). זה **בנה אב.** הכנין הזה בנה הכתוב לב לגמד לכל מעלות שיקדמו לעולות הבאות עמהן (שם) תלה הכתוב הקדמתו בשביל שם מעלת (בבחים צ:). וקי"ל **דאפילו חטאת העוף** כו'. בזבחים בפרק כל התדיר דהאי כנין לב לא אינטריך אלא לחטאת העוף הבאה עם עולת בהמה כגון יולדת שהיה שמביאה עולתה בהמה וחטאתה עוף, שתקדים חטאת לעולה (פסחים נט:). לחטת כתיב. בפרשת שלח לך והיה אם מעיני העדה נעשתה בשגגה וגו' וכתיב **חטת** קודמת אחד לחטת אחת (בבחים צ:). **כמשפט כתיב.** דהכוא קרא ומנחתו ונסכו כמשפט מגמע כמשפט מדל מקרא כך מדר עבודתו, ופל בריש כתיב (שם). **והתניא משוח מלחמה קודם לסגן.** דמגמע לכל דבר קודם לו לאיהו עדיף טפי (נזיר מז:). **ממזר תלמיד חכם קודם כו'.** לפתות לאמון ולנכך לאמון (סוטה ד:).